

Actualitat d'*Arrels cristianes de Catalunya*

Josep M. Soler

Abat de Montserrat

ARA, EL 27 DE DESEMBRE, FARÀ VINT-I-CINC ANYS de la publicació del document titulat *Arrels cristianes de Catalunya*. El context en el qual se situa la seva redacció, estava constituït per la transició política d'una dictadura cap a un règim democràtic, la restauració de la Generalitat de Catalunya, l'entrada en vigor de la Constitució Espanyola i l'aprovació de l'Estatut d'autonomia. En aquestes circumstàncies i commemorant el mil·lenari de Catalunya, els bisbes de les diòcesis que hi tenen la seu volgueren reconèixer la personalitat del nostre país, l'especificitat de la seva història, de la seva cultura i de la seva llengua. I, consegüentment, volgueren reconèixer també el dret a l'autogovern.

Els bisbes constataren en aquell escrit l'aportació del cristianisme a la formació i a la història de Catalunya. La finalitat del document, però, no era fer història, ni era restauracionista d'una o altra època idealitzada del passat. Constataren que ens trobàvem en un moment de canvi, en el qual s'anava consolidant una societat democràtica, Catalunya podia recuperar els seus drets, s'establí la separació entre l'Estat i l'Església segons el model que ara s'anomena de laïcitat positiva, començava a casa nostra un cert pluralisme religiós i s'iniciava el fenomen de la immigració de gent d'altres cultures i creences religioses. Els bisbes eren conscients que calia una paraula il·luminadora des de la reflexió cristiana i eclesial, dita amb voluntat de diàleg amb les

Els bisbes [...] volgueren reconèixer la personalitat del nostre País, l'especificitat de la seva història, de la seva cultura, de la seva llengua. I, consegüentment, volgueren reconèixer també el dret a l'autogovern.

persones que no es consideraven membres de l'Església Catòlica però amb les quals es podien compartir molts valors. Per això, els bisbes mateixos hi diuen que, com a fruit del seu ministeri episcopal i buscant el bé comú de Catalunya, ofereixen uns punts d'orientació amb esperit de servei i des de l'estimació. *Arrels cristianes de Catalunya* toca, segons el meu parer, tres temes fonamentals entorn dels quals gira la reflexió pastoral del document. Un és el de la identitat del poble català forjada al llarg de la història. El segon és el del pluralisme que es començava a donar en la societat catalana unit a un inici de descristianització i de crisi de la institució familiar, i encara, a la presència cada vegada més nombrosa de la immigració de fora de l'Estat amb la diversitat cultural i religiosa que comportava. El tercer gran tema és el de la justícia social a partir dels problemes d'acolliment de la immigració, de l'atur, de la pobresa i la marginació.

Pel que fa al primer gran tema, el de la identitat del poble català, els bisbes aplicaven a la nostra realitat el magisteri de Joan Pau II. Concretament, esmenten el discurs del papa a la UNESCO del 2 de juny del 1980. Seguint aquesta doctrina (que es veuria corroborada posteriorment per un altre discurs del mateix papa a l'ONU el 5 d'octubre del 1995 i per altres textos seus), els bisbes donaven «fe de la realitat nacional de Catalunya». Afirmaven el dret a existir i a desenvolupar-se de la llengua i la cultura catalanes. I parlaven, també, de la necessitat d'explicar pedagògicament aquesta realitat als «germans catòlics dels altres pobles d'Espanya» per tal que la puguin comprendre i acollir. Respecte al segon gran tema, situaven en el nou context de pluralisme el paper de l'Església a casa nostra, exhortaven a la coherència i a l'esperit de servei en l'actuació política dels cristians laics, es referien al diàleg fe i cultura en una època de canvi, expressa-

Els bisbes [...], com a fruit del seu ministeri episcopal i buscant el bé comú de Catalunya, ofereixen uns punts d'orientació amb esperit de servei i des de l'estimació.

ven el desig de continuar la llarga cadena de testimonis de la fe, i de l'actuació de servei que se'n deriva a través del compromís personal i de les institucions, i parlaven ja de com cal conviure amb esperit de respecte i de tolerància en una societat plural en la qual hi ha catòlics, membres d'altres Esglésies i comunitats cristianes, fidels d'altres religions i persones no creients. Finalment, pel que fa al tercer gran tema, el de la justícia social, parlaven de la construcció d'una societat més justa, de l'acolliment, de la integració i del treball social a fer davant d'una immigració d'altres cultures i religions.

M'he entretingut a destacar tots aquests elements per fer veure que el document *Arrels cristianes de Catalunya* encara és capaç d'il·luminar el moment present. És cert que el terme "arrels" pot ser interpretat de diverses maneres i que una lectura que pretengués idealitzar una època o una altra del passat de l'Església a Catalunya podria portar a conclusions que no foren vàlides avui. Però, fent atenció a no caure en aquest perill, és cert que, vint-i-cinc anys després, moltes de les qüestions importants que té plantejades la nostra societat es troben ja tractades en aquell text, per bé que en el moment present aquestes qüestions tenen encara un dimensió més gran.

El que diuen sobre la identitat del poble català i la seva condició de nació, «anterior a la formació de l'Estat», és d'una gran actualitat. Convé que aquesta veu autoritzada dels Bisbes de Catalunya sigui ben coneguda al nostre país, i explicada als «germans catòlics dels altres pobles d'Espanya». Sobretot ara, després de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. La reivindicació de tants ciutadans i ciutadanes de Catalunya, molts d'ells membres de l'Església, en la gran manifestació celebrada a Barcelona el 10 de juliol darrer, així com tot el context que la va promoure i el debat que s'ha creat després, poden trobar en aquell document una refle-

Convé que aquesta veu autoritzada dels Bisbes de Catalunya sigui ben coneguda al nostra País, i explicada als «germans catòlics dels altres pobles d'Espanya». Sobretot ara després de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut.

xió il·luminadora feta per part dels pastors de l'Església. Vàlida, també, per a aquells als quals potser costa d'entendre aquest tipus de magisteri, a Catalunya i a fora de Catalunya, perquè els pot fer veure que no es tracta d'una qüestió partidista ni d'una batalla estrictament política. El document no fa altra cosa que aplicar la doctrina social de l'Església, fruit del manament de l'amor al proïsme, a la realitat particular que és Catalunya. En aquest sentit, el document manté una força dinamitzadora per a desvetllar la consciència dels membres de l'Església i exhortar-los a actuar responsablement en el context actual.

Fa quinze anys, el 1995, el Concili Provincial Tarraconense ja es va fer seu aquest document i en va reafirmar el contingut. I ara, vint-i-cinc anys després, en la darrera reunió de la Conferència Episcopal Tarraconense, celebrada el mes de juliol passat a la Seu d'Urgell, els bisbes han reafirmat la validesa d'*Arrels cristianes de Catalunya* en la situació present. Aquest pronunciament últim és important perquè continua «aquella ininterrompuda tradició de fidelitat a Catalunya» —són paraules del document episcopal del 1985— per part de l'Església que hi peregrina. Lamentablement, però, aquesta darrera reafirmació de la validesa ha passat força desapercibuda en els mitjans de comunicació i, per tant, no ha arribat gaire als fidels i a la societat en general. I és llàstima, perquè eren moltíssims els qui esperaven una veu autoritzada d'Església que, al costat de la de moltes altres institucions que es van pronunciar, digués una paraula il·luminadora després de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut i de la manifestació a Barcelona del juliol passat. Un major coneixement de la posició de l'episcopat hauria pogut ajudar,

En la darrera reunió de la Conferència Episcopal Tarraconense, celebrada el mes de juliol passat a la Seu d'Urgell, els bisbes han reafirmat la validesa d'*Arrels cristianes de Catalunya* en la situació present.

també, aquells catòlics que creuen que els drets del poble català no tenen res a veure amb la doctrina social de l'Església i que parlar-ne és fer política.

A *Arrels cristianes*, els bisbes es fan seu el concepte de «nació» aplicat a Catalunya, i demanen que, segons el magisteri de l'Església, en siguin respectats «els drets» i «els valors culturals». Aquest concepte de «nació» és desenvolupat en els temes de la consciència de la identitat pròpia, de la llengua i de la cultura. Globalment, tanmateix, el document, que distingeix amb cura el concepte de «Nació» del d'«Estat», pensa Catalunya en el context de l'Estat espanyol. En el moment actual, a Catalunya són molts nombrosos els qui plantegen altres opcions. Davant d'aquest fet, cal dir que, si defensar la personalitat i els drets del poble català forma part de la doctrina social de l'Església, la manera concreta de traduir aquesta identitat en estructures polítiques i administratives no toca a l'Església sinó a la societat i als seus àmbits democràtics de presa de decisions.

També, com he dit, són molt actuals els altres temes centrals del document. La crisi econòmica i les seves conseqüències ètiques i socials han agreujat la situació que els bisbes contemplaven ja amb preocupació el 1985. Però els seus criteris continuen indicant camins d'actuació per a una economia gestionada èticament i per a una major justícia social. De fet, aquest tema ha estat tractat i actualitzat en documents posteriors de l'episcopat. En un altre aspecte, el del pluralisme, veiem com el context actual és encara d'una més gran indiferència davant del fet cristià i, a causa del gran creixement que ha tingut la immigració, d'una major presència a casa nostra d'altres tradicions culturals i d'altres religions, particularment de l'Islam. En aquest nou context, és molt convenient de recordar i d'aprofundir, també, el con-

Mentre no es faci una actualització autoritzada d'*Arrels cristianes de Catalunya*, el document continua essent vàlid [...] i ens mostra uns camins molt adequats encara, si els sabem traduir al nostre context actual.

tingut del document, i de tenir present que s'obren noves perspectives per a l'ecumenisme cristià i per al diàleg interreligiós.

A partir de la convicció sobre el valor del cristianisme en la vida col·lectiva del nostre país i, alhora, de la identitat nacional de Catalunya, tal com l'afirma *Arrels cristianes*, vint-i-cinc anys després ens toca, als cristians de casa nostra, fer una tasca de reflexió i d'aprofundiment com a servei a la societat catalana. No es tracta solament de fer història i de tenir present la valuosa aportació del cristianisme als orígens i al desenvolupament de Catalunya. Hauríem de ser prou creatius per a tenir-hi una presència activa, que aportï positivament a tota la societat el pensament cristià sobre les qüestions que es debaten actualment, amb esperit de servei, d'una manera propositiva i engrescadora. D'aquesta manera, podrem enriquir el debat social, sense imposicions, conscients que en una societat plural i laica la veu dels cristians és vista com una veu més, però des de la consciència que podem oferir raons i arguments sòlids, amarats d'esperança, de comprensió en tantes situacions doloroses, i d'esperit solidari davant els necessitats. En aquest camp, hi ha temes tan importants com la integració els nouvinguts, amb el repte de fins on cal acollir i respectar les peculiaritats i fins on tenim el risc de perdre la nostra identitat com a poble de cultura cristiana.

Per això és important la formació de laics cristians que, amb un aprofundiment sòlid de la seva fe i del pensament cristià, siguin presents en el món del pensament, de la ciència, de la tècnica, de les arts, de la política, dels mitjans de comunicació i que participin en els debats intel·lectuals. És imprescindible si volem tenir una presència constructiva i anunciadora de l'Evangeli en la societat catalana d'avui. En una convivència plural cal, a més, trobar una transversalitat entre

persones, grups o entitats, de conviccions cristianes o no, per a anar construint la societat sobre uns valors compartits per la majoria.

Mentre no es faci una actualització autoritzada d'*Arrels cristianes de Catalunya*, el document de fa vint-i-cinc anys continua essent vàlid i, encoratjant-nos a treballar d'una manera renovada i contínua, ens mostra uns camins molt adequats encara, si els sabem traduir al nostre context actual.